

Розділ 8. Економічна безпека держави та суб'єктів господарської діяльності

УДК 351.743

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-57-147-154

СТРУКТУРА ТА ОСНОВНІ СУБ'ЄКТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

Дмитренко В.І.

*к.е.н., професор, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, м. Черкаси,
вул. Онопрієнка, 8, 18000, Україна, тел.: (047)-25-50-939, e-mail.: dmytrenkovi@ukr.net,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1860-418X>*

THE STRUCTURE AND MAIN ACTORS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY: THE SECURITY ASPECT

Dmytrenko V.

*PhD (Economics), professor, Cherkasy institute of fire Protection and nameless heroes of Chornobyl, Cherkasy,
st. Onoprinka, 8, 18000, Ukraine, tel.: (047)-25-50-939, e-mail.: chipb@dsns.gov.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1860-418X>*

Анотація. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що прогрес у розвитку людської цивілізації тісно пов'язаний з функціонуванням будівельної галузі. За рівнем та якістю споруджених будівель (пірамід, храмів, театрів, стадіонів, каналів, автошляхів, торгових центрів, хмарочосів, житлових кварталів) можна судити про досягнення державних утворень кілька тисячоліть тому і сьогодні. Тому для забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку країни та запобігання кризи будь-яка держава повинна приділяти значну увагу контролю за діяльністю будівельної галузі. Тому важливість розвитку будівельної галузі полягає в тому, що будівництво взаємопов'язане майже з усіма галузями економіки, оскільки воно, з одного боку, є виробником і постачальником основних фондів для всіх галузей економіки, а також інші - споживачі багатьох. Швидкий розвиток будівельної галузі тягне за собою ланцюжок інших галузей, що позитивно впливає на стан економіки в цілому, вирішуючи проблеми економічного та соціального значення. У статті охарактеризовано ключові елементи терміна «будівництво», які наведені у Міжнародній Конвенції. Досліджено тенденції розвитку будівельної галузі, можливість використання їх для прогнозування і стимулювання розвитку національної економіки Систематизовано та проаналізовано основні групи поглядів дослідників стосовно визначення «будівельної галузі». Розкрито спектр виробничих процесів, які охоплює будівництво як галузь матеріального виробництва. Обґрунтовано ключові ознаки функціонування будівельної галузі. Розглянуто основні види реалізованої будівельної продукції та виділені основні сегменти. Встановлено об'єкти та суб'єкти будівельної галузі. Розкрито організаційні особливості, які визначаються умовами забудови, приналежністю і призначенням об'єктів, що будуються та характером управління.

Ключові слова: будівництво, будівельна галузь, будівельна продукція, національна економіка, економічне зростання, державне регулювання будівельної галузі.

Формули: 0, рис.: 2, табл.: 0, бібл.: 13

Annotation. The relevance of the research topic is that progress in the development of human civilization is closely related to the functioning of the construction industry. By the level and quality of constructed buildings (pyramids, temples, theaters, stadiums, canals, hydroelectric power plants, highways, shopping malls, skyscrapers, residential neighborhoods), we can judge the achievements of state formations several millennia ago and today. Therefore, to ensure the dynamic socio-economic development of the country and prevent a crisis, any state must pay considerable attention to control over the activities of the construction industry. Therefore, the importance of the development of the construction industry is that construction is interconnected with almost all sectors of the economy, as it is, on the one hand, a producer and supplier of fixed assets for all sectors of the economy, and on the other - a consumer of many. The rapid development of the construction industry entails a chain of other industries, which has a positive impact on the state of the economy as a whole, solving problems of economic and social importance. The article describes the key elements of the term "construction", which are listed in the International Convention. The tendencies of development of

the construction branch, possibility of their use for forecasting and stimulation of development of national economy are investigated. The basic groups of views of researchers concerning definition of "building branch" are systematized and analyzed. The range of production processes, which covers construction as a branch of material production, is revealed. The key features of the functioning of the construction industry are substantiated. The main types of sold construction products are considered and the main segments are selected. Objects and subjects of the construction industry have been identified. The organizational features that are determined by the conditions of construction, affiliation and purpose of the objects under construction and the nature of management are revealed.

Keywords: construction, construction industry, construction products, national economy, economic growth, state regulation of the construction industry.

Formulas: 0, fig.: 2, tabl.: 0, bibl.: 13

Постановка проблеми. Питання розвитку ринкових відносин, поступове та стаке зміцнення ринку нерухомості загалом, а також житла та будматеріалів, і послуг у національному та регіональному масштабах, прагнення до інтеграції в міжнародну ринкову систему, що передбачає поширення взаємозв'язку спільних цілей у формуванні та ефективній діяльності будівельного комплексу з конкретними заходами, що здатні сприяти досягненню цих цілей та забезпеченню подальшого розвитку галузі. Звідси витікає необхідність державного регулювання будівельного ринку, необхідність проведення певного реформування галузі. З огляду на результати реформ будівельного комплексу держави за роки незалежності, можна прийти до висновку, що ефективність роботи будівельного комплексу та його можливості значно поступаються вимогам часу і темпам розвитку ринку загалом практично за всіма показниками: економічним, і матеріально-технічним, і господарським, і соціальним тощо. Практичне відбиття такого стану речей можемо спостерігати у пристосуванні та певній адаптації суб'єктів будівельного ринку до вимог часу та умов ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом увагу економістів все більше привертає до себе тема забезпечення сталого розвитку будівельних підприємств та ефективного функціонування в цілому будівельної галузі. Дану тему досліджували Н.С. Бушуєва, В.Ф. Гамалій, А.Ф. Гойко, С.А. Романчук, О.В. Ткачук, К.А. Мамонов, О.І. Угоднікова, Т.Є. Іваницька, Ж.Л. Крисько, Л.Л. Калініченко, Б.Г. Сенів,

Д. Овчаренко, М.С. Татар, Л.Г. Ліпич, І.В. Чорнуха, В.Г. Федоренко, Н.О. Фісуненко, І.О. Цимбалюк та ін. Проте дослідження структури та основних суб'єктів будівельної галузі є не повним та потребує певних уточнень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження структури та основних суб'єктів будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль будівельної галузі в національній економіці визначається також тим, що будівельна продукція є основою економічного зростання держави. Економічне зростання є головною метою економічної політики будь-якої сучасної держави. Умовою економічного зростання є розширене відтворення, яке неможливо без додаткових інвестицій і будівництва нових виробничих потужностей та об'єктів. Рушійною силою ринкового механізму залишається наявність попиту і пропозиції. Держава встановлює і регулює інституційні залежності суб'єктів будівельної галузі та його інфраструктури на основі податкових зобов'язань, субвенцій, антимонопольних заходів, амортизаційних відрахувань і т.д.

Будівництво – це галузь матеріального виробництва, яка охоплює дуже великий спектр виробничих процесів. Детальна характеристика терміна «будівництво» наведена у Міжнародній Конвенції про безпеку та гігієну праці у будівництві, відповідно до якої «будівництво» охоплює:

1) будівельні роботи, серед них земляні роботи й спорудження, конструктивні зміни, реставраційні роботи, капітальний і поточний ремонт та знесення усіх видів будинків чи будівель;

2) цивільне будівництво, куди входять земляні роботи й спорудження,

конструктивні зміни, капітальний і поточний ремонт і знесення, наприклад, аеропортів, доків, гаваней, внутрішніх водяних шляхів, гребель, захисних споруд на берегах річок і морів та поблизу зон обвалів, автомобільних доріг і шосе, залізниць, мостів, тунелів, віадуків та об'єктів, пов'язаних з наданням послуг, таких, як комунікації, дренаж, каналізація, водопостачання й енергопостачання;

3) монтаж та демонтаж будов і конструкцій з елементів заводського виробництва, а також виробництво збірних елементів на будівельному майданчику [1].

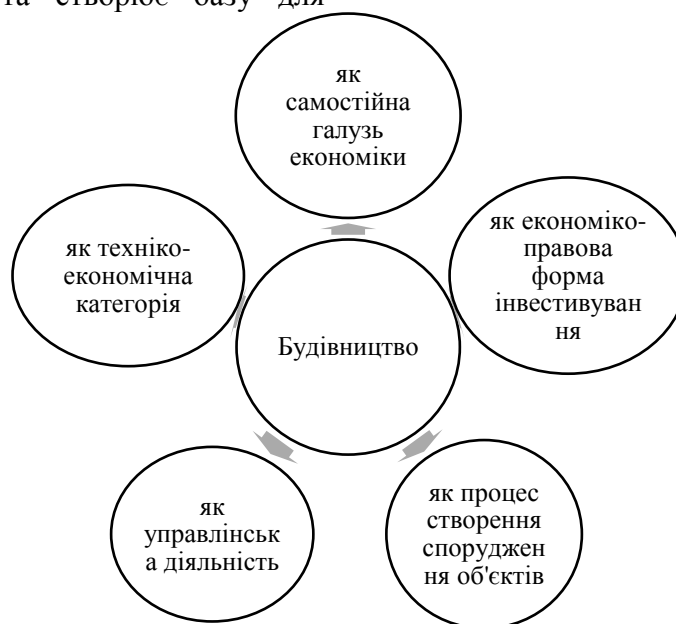
Аналізуючи трактування будівництва, пропонуємо комплексне визначення його суті: будівництво – це процес спорудження будівель і споруд, що полягає у створенні нових підприємств, здійснює розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих підприємств та інших об'єктів виробничої сфери, а також невиробничої сфери, або іншими словами це – економічна діяльність, яка включає прогнозування, планування, проектування, спорудження об'єктів містобудування, впорядкування територій, розширення, технічне переобладнання підприємств та забезпечує зведення, реконструкцію житлових, громадських і виробничих будівель, споруд та створює базу для

розвитку всіх інших сфер народного господарства.

Проте, будівельну галузь відносять до предмета господарсько-правового регулювання, тому що є галуззю економіки, адже ні цивільне, ні адміністративне право не мають на меті регулювання економіки як такої. Публічно-правові та приватно-правові правовідносини у сфері будівельної галузі не можуть бути розділені, адже вони об'єднані один об'єктом – економікою, і це вимагає об'єднання їх в єдину групу, в єдиний предмет регулювання господарським правом [2].

У науковій літературі поняття «будівельна галузь» ототожнюється з поняттям «капітальне будівництво», «будівництво», «містобудівна діяльність» при цьому використовується без визначення дефініції, що дає можливість стверджувати про єдність поглядів. Між тим аналіз законодавства, наукової літератури вказує про відсутність солідарності у визначенні концептуальної сутності будівельної галузі.

Дослідивши відповідну літературу доречно виокремити групи поглядів дослідників стосовно визначення будівельної галузі (рис.1).

Рис. 1. Групи поглядів дослідників стосовно визначення «будівельної галузі»

Джерело: складено автором на основі [3]

Доцільно зазначити, що аргументація кожного із запропонованих підходів має свої проблемні аспекти, які е дозволяють підійти до сутності будівельної галузі, так як не враховують ні оновлене законодавство в даній сфері, ні сучасні вимоги розвитку науки теорії держави і права взагалі і господарського права зокрема.

Перший підхід. На початку трансформаційного періоду існувала будівельна галузь в рамках видів діяльності, сутність, якої полягала у введенні в дію нових, а також реконструкцію, розширення, ремонт і технічне переозброєння діючих об'єктів виробничого та невиробничого призначення. Проте дане визначення будівельної галузі є занадто звуженим, як для галузі, що не дозволяє на сьогодні вказати її відмінності від будівельної діяльності як різновиду господарської діяльності, що призводить до заміни даних понять та не відповідає академічному науковому погляду.

Будівельна галузь посідає одне з основних місць в економіці держави та є сукупністю організацій, що характеризуються єдністю економічного призначення продукції, що виробляється для функціонування всіх галузей національної економіки держави, забезпечення побутових, соціально-культурних потреб населення, що використовуються, спільністю технологічної бази і технічних процесів, особливим професійним складом кадрів, специфічними умовами праці.

Разом з тим в будівельна галузь на сьогодні сформувалась і розвивається як набір територіальних технологічних кластерів, її характеризують притаманні даній галузі ознаки: випуск продукції відповідного призначення; спільність технологічних процесів; наявність однорідних підприємств; наявність професійного складу кадрів; специфічні умови праці [4].

Другий підхід, згідно з яким будівельна галузь є економіко-правовою формою інвестування, розглядається О.М. Вінник в

межах вивчення положень інвестиційного права. Даний підхід базується на тому, що інвестування є елементом господарської діяльності та може здійснюватися в певних формах, до яких і відносять будівельну галузь, в аспекті окремого сегмента капітальних вкладень. Між тим слід зазначити, мова йде про інвестування в об'єкти будівництва, що здійснюється з метою створення нових і відтворення діючих основних фондів. Та незважаючи на інвестиційний цикл, мова не йде про будівельну галузь, якій характерні певні засоби державного регулювання, технологічні вимоги, а мова йде про форми інвестування в об'єкти будівництва, що відносяться до фінансової діяльності фізичних осіб та суб'єктів господарювання [5].

Третій підхід, згідно з яким будівельна галузь розглядають як процес створення, спорудження об'єктів. Будівельний процес у літературі визначають як вид відносин, врегульований нормами права, суб'єктами яких являються як фізичні так і юридичні особи, так і безпосередньо держава. Окрім цього, висвітлення будівельної діяльності як процесу є відтворення вузького підходу до розуміння сутності будівельної діяльності як правової категорії, що призведе до розмивання початкових уявлень про її правову природу.

Варто відзначити, що процес будівництва відноситься до технологічної діяльності і в свою чергу будівельна діяльність передбачає проходження певних стадій, які в більшій мірі носять дозвільний характер, комплексно пов'язані між собою, що мають відповідну правову регламентацію та чітко встановлений законодавством порядок. У зв'язку з цим будівельний процес слід розглядати як необхідну складову будівельної діяльності, але не ототожнювати як необхідну складову будівельної діяльності є не процес, а діяльність суб'єктів господарювання у сфері виробництва, спрямована на створення об'єктів будівництва шляхом проходження певних стадій [6].

Четвертий підхід базується на визначенні сутності будівництва як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Так, Бондарєва Н. визначає будівництво як урегулювання адміністративним законодавством управлінську діяльність у сфері будівництва, реконструкції, реставрації чи капітального ремонтування, одним із суб'єктів якої є орган, наділений владно-розпорядчими повноваженнями. Аргументація даного підходу знаходиться в площині здійснення державного контролю за дотриманням законності й дисципліни під час будівельних робіт та застосування різних форм державного регулювання [7].

Поряд з цим, важлива роль у сфері будівельної галузі відводиться засобам та формам державного регулювання, здатним забезпечити розширення дії в галузі законів і принципів ринкової економіки, підвищення ефективності виробництва, серед яких фінансово-кредитне забезпечення суб'єктів господарювання, матеріально-технічна підтримка, податкові преференції, інформаційне обслуговування, управлінська допомога, консультативна допомога.

П'ятий підхід обумовлений запереченням щодо існування правового поняття «будівництво» взагалі. Так, Карлова О.А. зазначила, що «будівництво» є категорією техніко-економічною, тому правового поняття «будівництво» не має і не може бути. Зазначається про доцільність розгляду даного поняття через його правовий режим, так само, як і тоді, коли застосовується економічна категорія «власність» для визначення права власності, її правового режиму. Між тим, розглядаючи капітальне будівництво як діяльність, як вид виробничої діяльності, що має своїм призначенням створення об'єктів будівництва, така позиція є хибною. Адже будівельна діяльність розглядається як правова категорія нарівні із зовнішньоекономічною діяльністю, торговельною, фінансовою та ін., якій властиві загальні ознаки притаманні господарській діяльності в цілому, так і

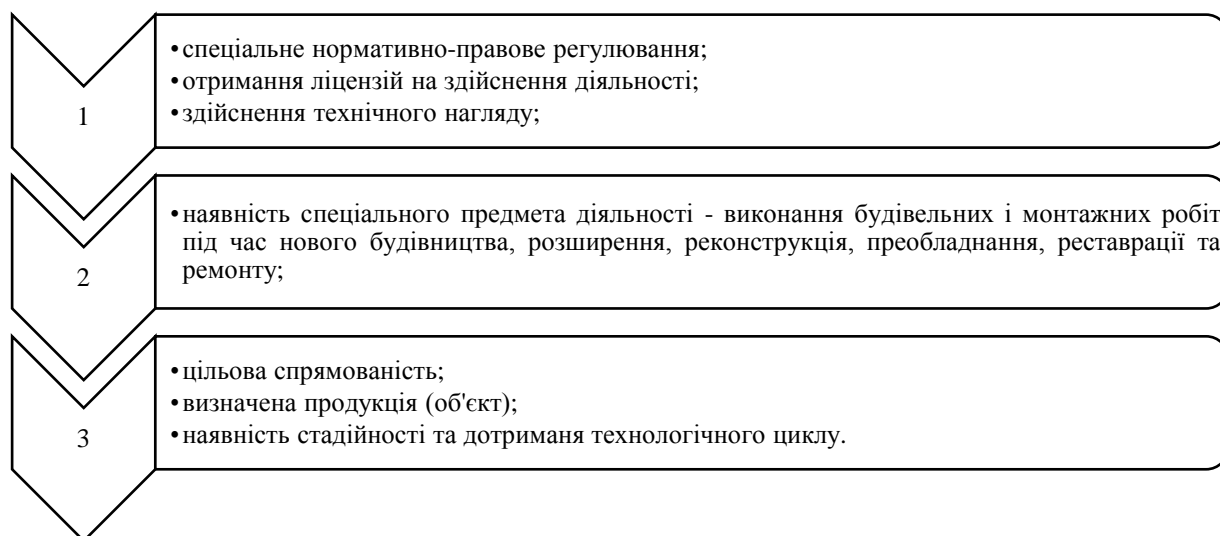
специфічні ознаки, характерні безпосередньо будівельній діяльності [8].

Для розуміння сутності будівельної галузі як різновиду господарської діяльності слід визначитися з її характерними ознаками. Так будівельна діяльність має підприємницький характер і здійснюється з метою отримання прибутку, у виключних випадках будівельна діяльність може мати некомерційний характер.

Реалізація ринкових відносин в будівельній галузі має особливості, загальні для всіх галузей капітального будівництва: з одного боку, це прив'язка до місця будівництва, порівняно тривалі терміни створення, великі одноразові витрати капітальних вкладень і т.п., з іншого - особливості, пов'язані зі специфікою виду (галузі) будівельної діяльності. Будівельні підприємства, зайняті в житлово-цивільному будівництві, функціонують в основному на регіональних (місцевих) ринках, в той час як зайняті в виробничому будівництві працюють як на території конкретного регіону, так і на території інших суб'єктів. Такий режим характерний для вузькоспеціалізованих будівельних підприємств. Ринок виробництва будівельних матеріалів, будівельних машин і механізмів, технологічного устаткування, як правило, має міжрегіональний ареал діяльності.

Враховуючи вище зазначене, слід враховувати підприємницький характер, будівельної галузі всі ознаки першої групи, але при цьому слід констатувати наявність специфічних ознак, які дозволяють виокремити будівельну галузь серед інших видів підприємницької діяльності (рис. 2).

Враховуючи з вищезазначеного стисло аналізу сутності та особливостей будівельної галузі як різновиду господарської діяльності, слід констатувати, що неможливо уявити створення оптимального середовища без складових цієї діяльності, які тісно переплетені між собою, поєднуються в процес і органічно доповнюють один одного.

Рис. 2. Ключові ознаки функціонування будівельної галузі

Джерело: сформовано автором на основі [9]

У зв'язку з цим, необхідно зазначити, що в нормотворчій діяльності стосовно будівельної галузі практично неможливо визначити, який етап в ній є перший, а який заключний, оскільки вона є циклічним процесом, який постійно триває та перебуває в русі.

Будівельна галузь являє собою відкриту організаційно господарську систему: в умовах дії товарно-грошових відносин суб'єкти ринку (інвестори, замовники, підрядники, проектні організації, підприємства промисловості будівельних матеріалів та ін.) Реалізують взаємні економічні інтереси.

Будівельна галузь як система включає:

- суб'єкти (елементи) будівельного ринку;
- об'єкти (предмети) ринкових відносин;
- інфраструктуру ринку будівельного комплексу;
- ринковий механізм;
- державний контроль, регулювання і саморегулювання ринку [10].

Суб'єктами (елементами) будівельної галузі виступають: інвестори, замовники, підрядники, проектно-вишукувальні організації, науково-дослідні інститути, підприємства промисловості будівельних матеріалів, виробів та конструкцій, підприємства будівельного і дорожнього машинобудування, підприємства (заводи) -

виробники технологічного, енергетичного та іншого обладнання, населення [11].

Об'єктами (предметами) будівельної галузі є: будівельна продукція (будівлі, споруди, об'єкти, їх комплекси та ін.); будівельні машини, транспортні засоби, енергетичне, технологічне та інше обладнання; матеріали, вироби, конструкції; капітал; робоча сила; інформація і т.д. [12].

До організаційних особливостей, які визначаються умовами забудови, приналежністю і призначенням об'єктів, що будуються, характером управління і організації будівничої галузі відносять:

- будівництво на замовлення (практично кожний об'єкт будівництва або комплекс робіт укладається договір підряду, тобто відомий споживач будівельної продукції);
- значна кількість учасників – у створенні об'єкта будівництва беруть участь інвестори, замовники, забудовники, проектувальники, підрядники, субпідрядники та інші учасники будівельного процесу;
- різноманіття господарських зв'язків будівництва з іншими галузями народного господарства – будівництво неможливе без постачань різноманітних матеріалів, деталей, конструкцій, технологічного устаткування та ін.;

- ступінь освоєності забудованої території (будівництво може вестися в міській смузі, у віддалених від виробничої і комунальної інфраструктури районах, у сільській місцевості і т.д.);

- необхідність комплексного будівництва (виробничі об'єкти з житлом, житло – з благоустроєм, соціальними, культурно-побутовими і освітніми установами і т.д.);

- особливості галузей для яких споруджуються об'єкти (наприклад сільське господарство, трубопроводи, аеродроми і т.д.) [13].

Промисловість будівельних матеріалів є багатодиверсифікованою сферою, що включає в себе понад двадцять галузей, які формують свій, специфічний ринок будівельних матеріалів.

З розвитком будівельної галузі розвиваються: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробка і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. Також будівництво, як ніяка інша галузь економіки, сприяє розвитку підприємств малого і середнього бізнесу. Розвиток будівельної галузі неминуче викликає економічне зростання у країні і вирішення багатьох соціальних проблем. На сучасному етапі досить складно говорити про будь-яку конкурентоспроможність цієї галузі. Якщо на регіональному рівні чітко просліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів та великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями і інвестиційною привабливістю, то на глобальному рівні будівельна галузь України значно відстає через відсутність необхідних фінансових та організаційних перетворень.

Висновки. Таким чином, важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними, та постає необхідність в

оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей без яких уявити процес будівництва неможливо. Функціонування будівництва важко уявити без існування та успішного розвитку споріднених, забезпечуючи галузей. Процес будівництва характеризується високим рівнем матеріаломісткості, що, відповідно, на провідне місце виводить галузь будівельних матеріалів, як ту, яка здійснює постачання необхідних матеріалів для створення будівельної продукції.

Література:

1. Конвенція про безпеку та гігієну праці у будівництві N 167 (укр/рос), Міжнародна організація праці; Конвенція, Міжнародний документ від 20.06.1988 № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/2199>.
2. Калініченко Л. Л., Сидорова Ю. Р. Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. *Молодий вчений*. 2017. № 4.4 (44.4). С. 64-68.
3. Неборський Є. Загальна характеристика окремих суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. №3 (19). С. 54-58.
4. Латишева О. В., Сайко А. Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 2(56). С. 66-73.
5. Козич О. Державне регулювання діяльності будівельної галузі України. *Публічне управління : теорія та практика*. 2012. № 3 (11). С. 138-142.
6. Квасніцька О. О. Сутність будівельної діяльності: теоретичний погляд. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2018. URL: <http://www.naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom10/43.pdf>.
7. Бондарева Н. Термінологічне дослідження поняття «будівництво» в економіці України. *Вісник Львів ун-ту. Серія екон.* 2008. Вип. 40. С. 47-50.
8. Карлова О. А. Особливості та потенційні можливості розвитку житлового будівництва в регіонах України. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2013. Т. 9. № 4. С. 329-334.
9. Щербина В. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2013. № 3. С. 10-15.
10. Крисько Ж. Аналіз середовища реструктуризації підприємств будівельної галузі. *Економічний аналіз*. 2012. № 10(4). С. 203-206.
11. Стукаленко О. В. Місце будівельного права в системі права. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. Серія ПРАВО. 2016. Вип. 37. Т. 3. С. 25-27.

12. Овчаренко Д. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України. *Траекторія науки*. 2015. № 1. URL : <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/6>.

13. Антонова Л. В. Стратегічні пріоритети розвитку державного регулювання будівельної галузі економіки України. *Наукові праці. Державне управління*. 2014. Вип. 223. Т. 235. С. 143–149.

References:

1. Convention on Occupational Safety and Health in Construction N 167, International Labor Organization; Convention, International Document dated 20.06.1988 № 167, retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/2199>.

2. Kalinichenko, L. L. and Sydorova, Yu. R. (2017), “Analysis of trends in the construction industry and construction products of Ukraine”, *Molodyi vchenyi*, № 4.4 (44.4), pp. 64-68.

3. Neborskyi, Ye. (2019), “General characteristics of individual subjects of administrative and legal relations in the field of urban planning”, *Aktualni problemy pravoznavstva*, №3 (19), pp. 54-58.

4. Latysheva, O. V. and Saiko, A. D. (2019), “Construction industry of Ukraine: current state and its role in ensuring sustainable development of the national economy”, *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, № 2(56), pp. 66-73.

5. Kozych, O. (2012), “State regulation of the construction industry of Ukraine”, *Publichne upravlinnia : teoriia ta praktyka*, № 3 (11), pp. 138–142.

6. Kvasnitska, O. O. (2018), “The essence of construction: a theoretical view”, *Naukovi pratsi NU OYA*, retrieved from: <http://www.naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom10/43.pdf>.

7. Bondarieva, N. (2008), “Terminological research of the concept of "construction" in the economy of Ukraine”, *Visnyk Lviv un-tu. Serii ekon.*, № 40, pp. 47–50.

8. Karlova, O. A. (2013), “Features and potential opportunities for housing development in the regions of Ukraine”, *Ekonomika budivnytstva i miskoho hospodarstva*, vol. 9, № 4, pp. 329–334.

9. Shcherbyna, V. (2013), “Economic and legal responsibility: sectoral approach, features of application and directions of further research”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka*, № 3, pp. 10–15.

10. Krysko, Zh. (2012), “Analysis of the environment for restructuring enterprises in the construction industry”, *Ekonomichnyi analiz*, № 10(4), pp. 203–206.

11. Stukalenko, O. V. (2016), “The place of construction law in the legal system”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*, vol. 37, is. 3, pp. 25-27.

12. Овчаренко, Д. (2015), “Status and prospects of development of the construction industry of Ukraine”, *Traektorii nauky*, № 1, retrieved from: <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/6>.

13. Antonova, L. V. (2014), “Strategic priorities for the development of state regulation of the construction sector of Ukraine's economy”, *Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnia*, is. 223, vol. 235, pp. 143–149.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2020 р.